

POLITIHØGSKOLEN

STUDIEPLAN

VIDEREUTDANNING FOR AVANSERTE INFORMANTBEHANDLERE

Modul 2

10 studiepoeng

OG

INFORMANTVEILEDERE

Modul 3

5 studiepoeng

Godkjent i høgskolestyret
4. desember 2013

1. Innledning

Informantbehandling er et utfordrende arbeidsområde, og det stilles store krav til de tjenestemenn som er involvert i informantbehandlingsprosessen. Metoden byr på etiske, juridiske og polititaktiske utfordringer. Personlig egnethet hos informantbehandlerne og veiledere er avgjørende for at bruken av informanter skal gi resultater.

Kravene til politiets behandling av informasjon og informanter er omfattende. I Politidirektoratets Rundskriv 2003/012 fremgår det at det skal være en "ordning med faste informantbehandlere og informantveiledere i hvert politidistrikt"¹. En informantbehandler er en tjenesteperson som er utpekt og utdannet til å ha direkte kontakt med informanten. Informantveilederen er en særskilt utpekt tjenesteperson som etter gjennomgått opplæring skal føre tilsyn med informantbehandlerens virksomhet.

Kravet til kvalitetskontroll, struktur, notoritet og påtalemessig forankring er viktig i denne sammenheng. Den informasjonen politiet henter inn, må være anvendelig og pålitelig. Politiets kontakt med informanter må være sikker og underlagt effektiv kontroll, slik at grunnleggende rettigheter og rettsikkerhet blir ivaretatt. Det innebærer økt bevissthet rundt hvilken type informasjon som innhentes, hvordan den innhentes, etterkontroll, videredistribusjon og bruken av denne.

Utdanningen for informantbehandling og -veiledning er organisert etter følgende modell:

Modul 3: Informantveiledere 5 studiepoeng
Modul 2: Avanserte informantbehandlere 10 studiepoeng
Modul 1: Grunnkurs i informantbehandling Ingen studiepoeng

¹ Politidirektoratets Rundskriv 2003/012, kap. 1: innledning 4. avsnitt

Grunnkurset (modul 1) gjennomføres i politidistriktene etter kursplan godkjent av Politihøgskolen. Denne opplæringen gir ikke studiepoeng. Modulene 2 og 3 er videreutdanninger med studiepoeng som gjennomføres ved Politihøgskolen.

2. Formål

Formålet med utdanningene er å bidra til at politiet blir kvalifisert til å gjennomføre avansert informantbehandling og veiledning med høy kvalitet og i henhold til gjeldende retningslinjer.

3. Modul 2. Avanserte informantbehandlere - 10 studiepoeng

3.1 Målgrupper og opptakskrav

3.1.1 Målgruppe

Den primære målgruppen er ansatte i politiet som har, eller er tiltenkt å ha, informantbehandling som en av primæroppgavene. Det forutsettes at deltakerne er valgt ut i henhold til lokale kompetanseplaner.

Studiet er åpent for søkere fra politiet i de andre nordiske landene, og ansatte i Forsvaret og Tolletaten.

3.1.2 Opptakskrav

Søkere må ha:

- Politiskolen/Politihøgskolen eller annen relevant utdanning
- Ansettelse i politi- og lensmannsetaten i Norge eller et annet nordisk land, i Forsvaret eller i Tolletaten
- Minimum 3 års praksis etter endt grunnutdanning
- Bestått Politihøgskolens grunnkurs for informantbehandlere (modul 1)
- Erfaring som informantbehandler
- Relevante arbeidsoppgaver under utdanningsperioden

Erfaring fra etterforskning eller gjennomført videreutdanning i etterforskning fra Politihøgskolen anses som en fordel.

Søkere må enten dokumentere generell studiekompetanse, eller utdanning tilsvarende minst 60 studiepoeng, eller realkompetanse som kan erstatte manglende formell kompetanse.

Det kan etter særskilt vurdering gjøres unntak fra kravet om 3 års praksis. For søkere fra andre etater/land kan det gjøres unntak fra kravet om fullført modul 1.

3.2 Læringsutbytte

3.2.1 Generell kompetanse

Studentene kan etter endt utdanning:

- framstå med økt innsikt og trygghet i rollen som informantbehandler
- identifisere og vurdere etiske dilemma i arbeidsutførelsen
- vise forståelse for viktigheten av kvalitet i informantbehandlingen

3.2.2 Kunnskaper

Studentene har etter gjennomført utdanning kunnskap om

- det rettslige grunnlaget for informantbehandling
- regelsett som styrer sentrale arbeidsoppgaver innenfor informantbehandling
- rettssikkerhetsmessige og etiske sider ved informantvirksomheten
- justisfeil
- polititaktikk i forbindelse med informantbehandling
- organisering og praktisk gjennomføring av informantbehandling
- kontrollrutiner for informantbehandling
- betydningen av notoritet rundt behandlingen av informanter
- kommunikasjon med informanter
- muligheter og begrensninger ved informantinformasjon i etterforskinger
- forberedelse og gjennomføring av rettsoppmøte

3.2.3 Ferdigheter

Studentene kan etter gjennomført utdanning

- redegjøre for de rettslige forutsetningene for informantbehandling og bruken av slik informasjon
- vurdere og treffe beslutninger i forbindelse med informantbehandling
- begrunne viktigheten av kvalitet, kontroll og distribusjon av informantinformasjon
- identifisere og rekruttere potensielle informanter
- identifisere og vurdere praktiske utfordringer i arbeidsutførelsen
- dokumentere, kontrollere, strukturere og distribuere informantinformasjon
- identifisere og gjennomføre en enkel strategisk rekruttering av en informant
- planlegge og gjennomføre møter med høyriskoinformanter

3.3. Organisering og arbeidskrav

Studiet er organisert som et deltidsstudium med samlinger og studiearbeid utenom samlingene. Utdanningen er anslått til ca. 280 timer. I dette ligger deltakelse i undervisning, øvingsoppgaver, øvelser, individuelt arbeid, nettbasert arbeid og litteraturstudier. Arbeidsmåtene i studiet skal bidra til å gi studentene godt læringsutbytte, og særlig belyse sammenhengen mellom teori og praksis. Det legges vekt på varierte arbeidsformer med stor grad av studentaktivitet.

Samlingene utgjør ca. 140 timer som fordeles med en samling på 35 timer og en på 105 timer, hvorav siste samling inneholder er en fullskalaøvelse over flere dager. Det er obligatorisk deltakelse på samlingene. Det må påregnes at øvelsene vil gå utover ordinær arbeidstid. Øvelsene vil ta utgangspunkt i case og rollespill.

Siste samling vil gjennomføres for informantbehandlere og informantveiledere samtidig. Informantbehandlerne har dels separat opplegg under samlingen, dels felles aktiviteter med informantveilederne. Informantbehandlerne skal sammen med informantveilederne planlegge og gjennomføre flere møter med markør utenfor Politihøgskolens lokaler. Det vil bli lagt stor vekt på samspillet mellom behandlere og veiledere.

En nettbasert læringsplattform benyttes i administrering og pedagogisk gjennomføring av studiet.

Arbeidskrav

Følgende arbeidskrav må være oppfylt og godkjent før studentene får avlegge eksamen:

- Et refleksjonsnotat om etiske og juridiske utfordringer i rollen som informantbehandler (inntil 1200 ord).²
- En individuell oppgave om et tema innen informantbehandling (inntil 1600 ord)

3.4 Vurdering

Studentene blir kontinuerlig vurdert og får tilbakemeldinger under utdanningen etter nærmere oppgitte kriterier forankret i beskrivelsene av læringsutbytte. De som ikke oppnår tilfredsstillende læringsprogresjon, må avslutte utdanningen.

Studiet avsluttes med en individuell skriftlig hjemmeeksamen på 6 timer. Det benyttes karakterene bestått/ikke bestått.

3.5 Litteratur (645 sider)

3.5.1 Obligatorisk pensum

Cialdini, R. B. (2011). *Påvirkning: Teori og praksis* (2. utg.). Oslo: Abstrakt. Pensum: s. 17-307. (290 sider).

Billingsley, R. (2009): *Covert Human Intelligence Sources: The "Unlovely" Face of Police Work*. UK: Waterside Press, part 1; page 29-56, part 2 and 3. (100 sider).

Billingsley, R., Nemitz, T. & Bean, P. (Eds.) (2001). *Informers: Policing, Policy, Practice*. Devon: Willian. Pensum: kap. 1-7. (118 sider).

Jebens, S. V. (2004). *Menneskerettigheter i straffeprosessen*. Oslo: Cappelen. Pensum: s. 407 – 434 (Selvinkriminering og utradisjonelle etterforskningsmetoder). (27 sider).

---

² Tidspunkt for innlevering av arbeidskravet er fjernet 13. mai 2015

Rachlew, A. (2009). *Justisfeil ved politiets etterforskning – noen eksempler og forskningsbaserte tiltak*. (Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, Det Juridiske fakultet). Pensum: Del II, Artikkel 3: Politi og Informanter – Partnere i lovens navn, uten lov, s. 1 – 110. (110 sider).

3.5.2 Anbefalt litteratur

Fahsing, I.A. & Gottschalk, P. (2008). *Kriminelle organisasjoner: Hvordan forstå organisert kriminalitet*. Bergen: Fagbokforlaget. S. 187 - 218. (32 sider).

Gottschalk, P. & Hansen, M. L. (2011). *Etterretningsprosessen: Fra strategi til implementering*. Oslo: Unipub. Innledning, kap 1-4 og kap 7. (93 sider).

Halvorsen, V. (2003). Utradisjonelle etterforskningsmetoder i et samfunnsvitenskapelig og etisk perspektiv. I T. Myklebust & G. Thomassen (Red.), *Det utfordrende politiarbeid: Om krisehåndtering og utradisjonelle etterforskningsmetoder: Forskningskonferansen, 12. og 13. august 2003* (PHS forskning; 3). Oslo: Politihøgskolen. (9 sider).

Lai, L. (1999). *Dømmekraft*. Oslo: Tano Aschehoug. S. 9-88. (79 sider).

NOU 2009:15. (2009). *Metodekontrollutvalget: Skult informasjon - åpen kontroll*. Oslo: Departementenes servicesenter. Kap 26.

Prop. 147 L (2012-2013). (2013). *Endringer i straffeprosessloven mv. (behandling og beskyttelse av informasjon)*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Kap. 4.

Rasch-Olsen, A. (2008). *Informantbehandling i politiet: En kartlegging av konsekvenser og faktorer, som påvirker effektiviteten ved politiets bruk av informanter*. (Masteroppgave, Politihøgskolen). (210 sider).

3.5.3 Forutsettes kjent

Pensum på modul 1 grunnopplæringen:

Den Europeiske Menneskerettskonvensjon. Artikkel 2, 6 og 8.

Høyesterettsavgjørelser: 1) Rt. 1984 side 1076 (grunnvilkåret), 2) Rt. 2000 side 1223 (Trondheimssaken) og 3) Rt. 2002 side 246 ("35 kg's saken")

Oslo Tingrett: Saksnummer: 10-039728MED-OTIR/04 (Shapour Ezazi)

Oslo Tingrett: Saksnummer: 12-089256MED-OTIR/01

Politidirektoratet. (2003). *Rundskriv 2003/12 med vedlegg: Normalinstruksen om politiets behandling av informanter*. Oslo: Direktoratet. (6 sider).

Politidirektoratet. (2009). *Grunnleggende verdier, moral og etikk: En innføring i etikk for ansatte i politi- og lensmannsetaten*. Oslo: Direktoratet. (27 sider).

Rasch-Olsen, A. (2011). *Politiets bruk av informanter: Et nødvendig onde*. Bergen: Fagbokforlaget. (121 sider).

Riksadvokaten. (2000). *Vederlag til politiets kilder og provokasjon som etterforskningsmetode* (Rundskriv, nr. 2). Oslo: Riksadvokaten. (6 sider).

Rui, J. P. (2009). Om retten til å forholde seg taus og retten til ikke å måtte bidra til egen domfellelse. *Tidsskrift for strafferett*, (1), s. 47-68. (21 sider).

Straffeprosessloven (1981). *Lov om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven) av 22. mai 1981. § 216 L og § 242 A*. Lest 10. mai 2010: <http://www.lovdatab.no/all/nl-19810522-025.html>

4. Modul 3. Informantveiledere - 5 studiepoeng

4.1 Målgruppe og opptakskrav

4.1.1 Målgruppe

Den primære målgruppen er ansatte i politiet som har, eller er tiltenkt å ha, en funksjon som informantveileder på sitt tjenestested. Det forutsettes at deltagerne er valgt ut i henhold til lokale kompetanseplaner.

Studiet er åpent for søkere fra politiet i de andre nordiske landene, og ansatte i Forsvaret og Tolletaten.

4.1.2 Opptakskrav

Søkere må ha:

- Politiskolen/Politihøgskolen eller annen relevant utdanning
- Ansettelse i politi- og lensmannsetaten i Norge eller et annet nordisk land, i Forsvaret eller i Tolletaten
- Minimum 3 års praksis etter endt utdanning som informantbehandler
- Bestått Politihøgskolens videreutdanning for avanserte informantbehandlere (modul 2)

Erfaring fra etterforskning eller gjennomført videreutdanning i etterforskning fra Politihøgskolen anses som en fordel.

Det kan etter særskilt vurdering gjøres unntak fra kravet om 3 års praksis som informantbehandler.

Det kan også etter særskilt vurdering gjøres unntak fra kravet om bestått videreutdanning for avanserte informantbehandlere (modul 2). Søkere må da dokumentere sin realkompetanse som informantbehandlere. I tillegg må de enten dokumentere generell studiekompetanse, eller utdanning tilsvarende minst 60 studiepoeng, eller realkompetanse som kan erstatte manglende formell studiekompetanse.

4.2 Læringsutbytte

4.2.1 Generell kompetanse

Studentene kan etter gjennomført utdanning:

- framstå med økt innsikt og trygghet i rollen som informantveileder
- identifisere og vurdere etiske dilemma i arbeidsutførelsen som informantveileder
- vise forståelse for viktigheten av kvalitet i informantbehandlingen

4.2.2 Kunnskaper

Studentene har etter gjennomført utdanning kunnskap om

- grunnleggende veiledningsmetodikk
- organisering av informantbehandling
- veiledning av informantbehandlere

4.2.3 Ferdigheter

Studentene kan etter gjennomført utdanning

- benytte seg av grunnleggende veiledningsmetodikk ved veiledning av informantbehandlere
- kvalitetssikre all aktivitet i forbindelse med informantbehandling
- vurdere og treffe beslutninger i forbindelse med rollen som informantveileder

4.3 Organisering og arbeidskrav

Studiet er organisert som et deltidsstudium med samling og studiearbeid utenom samlingen. Utdanningen er anslått til ca. 140 timer. I dette ligger deltakelse i undervisning, øvingsoppgaver, øvelser, individuelt arbeid, nettbasert arbeid og litteraturstudier. Arbeidsmåtene i studiet skal bidra til å gi studentene godt læringsutbytte, og særlig belyse sammenhengen mellom teori og praksis. Det legges vekt på varierte arbeidsformer med stor grad av studentaktivitet.

Samlingen utgjør ca. 105 timer og er obligatorisk. Det må påregnes at øvelsene vil gå utover ordinær arbeidstid.

Samlingen vil gjennomføres for informantveiledere og informantbehandlere samtidig. Informantveilederne har dels separat opplegg under samlingen, dels felles aktiviteter med informantbehandlerne. Informantveilederne skal sammen med informantbehandlerne planlegge og gjennomføre flere møter med markør utenfor Politihøgskolens lokaler. Det vil bli lagt stor vekt på samspillet mellom veiledere og behandlere. Det gjennomføres en felles fullskalaøvelse over flere dager.

En nettbasert læringsplattform benyttes i administrering og pedagogisk gjennomføring av studiet.

Arbeidskrav

Følgende arbeidskrav må være oppfylt og godkjent før studenten får avlegge eksamen:

- En individuell oppgave om et tema innen informantveiledning (inntil 1600 ord)

4.4 Vurdering

Studentene blir kontinuerlig vurdert og får tilbakemeldinger under utdanningen etter nærmere oppgitte kriterier forankret i beskrivelsene av læringsutbytte. De som ikke oppnår tilfredsstillende læringsprogresjon, må avslutte utdanningen.

Studiet avsluttes med en muntlig eksamen med utgangspunkt i en case. Det benyttes karakterene bestått/ikke bestått.

4.5 Litteratur (210 sider)

Gjems, Liv. (2001). *Veiledning i profesjonsgrupper: Et systemteoretisk perspektiv på veiledning*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (125 sider)

Mathisen, P. & Høigaard, R. (2004). *Veiledningsmetodikk: En håndbok i praktiskveiledningsarbeid*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (s. 26-111).